

ΜΕΛΕΤΗ

Ανδριανού Γκουρμπάτση
Αντιστράτηγου – Υπαρχηγού ΠΣ, ε.α, Νομικού

Θανατηφόρες πυρκαγιές σε όχημα **αυτοκτονία ή έγκλημα**

Αθήνα, Απρίλιος 2018

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Σελίδα

1. Εισαγωγή.....	3
2. Γενικά για την αυτοκτονία.....	4
3. Αυτοκτονία σε όχημα με πυρκαγιά.....	7
3.1. Γενικά.....	7
3.2. Μέθοδοι αυτοκτονίας.....	10
4. Θάνατος από πυρκαγιά σε όχημα, ως εγκληματική πράξη.....	15
5. Επιδημιολογικά και άλλα χαρακτηριστικά μελέτης.....	18
6. Συμπεράσματα.....	20

1.- Εισαγωγή

Καθώς ο παγκόσμιος πληθυσμός αυξάνεται, το προσδόκιμο ζωής αυξάνεται και το βιοτικό επίπεδο βελτιώνεται, οι αιτίες θανάτου ανά τον κόσμο αλλάζουν. Μια από τις αιτίες θανάτου των ανθρώπων παγκοσμίως είναι η πυρκαγιά. Το έτος 2016, σύμφωνα με στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας¹ (ΠΟΥ), υπήρξαν περίπου 132.000 θάνατοι από πυρκαγιές παγκοσμίως, γεγονός που αντιπροσωπεύει μια ελαφρά μείωση σε σχέση με τα μέσα της δεκαετίας του 1990, όπου οι θάνατοι έφτασαν τους 160.000. Επίσης ο μέσος ετήσιος αριθμός θανάτων από θερμικά εγκαύματα είναι 180.000. Ωστόσο θερμικά εγκαύματα συμβαίνουν όταν κάποια ή όλα τα κύτταρα του δέρματος ή άλλων ιστών καταστρέφονται από: α) ζεστά υγρά (σαμπουάν), β) ζεστά στερεά (εγκαύματα επαφής), ή γ) φλόγες (εγκαύματα με φλόγα). Πάντα σύμφωνα με στοιχεία του ίδιου ως άνω Οργανισμού, στις περισσότερες χώρες της Αμερικής, Δυτικής Ευρώπης, Ανατολικής Ασίας και Ωκεανίας, ο μέσος αριθμός θανάτων από πυρκαγιές είναι μικρότερος > 2 / ανά 100.000 κατοίκους. Οι τιμές σε ολόκληρη την Ανατολική Ευρώπη και Νότια Αφρική είναι συνήθως υψηλότερες $< 2-6$ / ανά 100.000 κατοίκους και στις χώρες της Υποσαχχάριας Αφρικής είναι έως και 10 / ανά 100.000 κατοίκους.

Για την Ελλάδα ειδικότερα, σύμφωνα με στοιχεία του Αρχηγείου ΠΣ, για το διάστημα (2011 – 2017) βρήκαν το θάνατο από πυρκαγιά συνολικά 203 άτομα (ιδιώτες και πυροσβέστες). Μετά από μελέτη, ο μέσος ετήσιος αριθμός θανάτων από πυρκαγιά είναι 29 άτομα, δηλαδή πεθαίνουν κάθε μήνα από πυρκαγιά 2,4 άτομα. Οι τιμές των θανάτων από πυρκαγιά για την Ελλάδα το ως άνω χρονικό διάστημα είναι 0,3 άτομο / ανά 100.000 κατοίκους. Εξάλλου, σύμφωνα με μελέτη, για την περίοδο (2000 – 2009), ο ετήσιος μέσος αριθμός θανάτων από πυρκαγιά είναι 59 άτομα ήτοι διπλάσιος από τον ανωτέρω αριθμό. Οι τιμές αυτές κατατάσσουν την Ελλάδα στην 13η θέση των χωρών της Ευρώπης με το μικρότερο ποσοστό θανάτων από πυρκαγιά.

2.- Γενικά για την αυτοκτονία

Η αυτοκτονία είναι μια από τις αιτίες θανάτου των ανθρώπων. Σύμφωνα πάντα με εκτιμήσεις του ίδιου ως άνω Οργανισμού (ΠΟΥ), πάνω από 800.000 άνθρωποι πεθαίνουν κάθε χρόνο λόγω αυτοκτονίας, στοιχεία που αντιστοιχούν σε μια τυποποιημένη αναλογία αυτοκτονίας περίπου 11,5 άτομα / ανά 100.000 κατοίκους, δηλαδή κάθε 40 δευτερόλεπτα πεθαίνει από αυτοκτονία και ένα άτομο. Επίσης παγκοσμίως 10 με 20 εκατομμύρια άνθρωποι επιχειρούν ετησίως αυτοκτονία. Είναι ευρέως κατανοητό ότι ο αριθμός των αποπειρών αυτοκτονιών είναι πολύ μεγαλύτερος από τον αριθμό των πραγματικών θανάτων από αυτοκτονία κάθε χρόνο. Επίσης, σύμφωνα πάντα με τον ΠΟΥ, τα βασικά στοιχεία είναι τα εξής²:

- Για κάθε αυτοκτονία υπάρχουν πολλοί περισσότεροι άνθρωποι που προσπαθούν να αυτοκτονήσουν κάθε χρόνο. Μια προηγούμενη απόπειρα αυτοκτονίας είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας κινδύνου για αυτοκτονία στον γενικό πληθυσμό.
- Η αυτοκτονία είναι η δεύτερη αιτία θανάτου μεταξύ 15-29 ετών.
- Το 78% των παγκόσμιων αυτοκτονιών εμφανίζονται σε χώρες με χαμηλό και μεσαίο εισόδημα.
- Η κατάποση φυτοφαρμάκων, κρεμών και πυροβόλων όπλων είναι από τις πιο κοινές μεθόδους αυτοκτονίας παγκοσμίως.

<<Ενώ η σχέση μεταξύ αυτοκτονίας και ψυχικών διαταραχών (ιδίως κατάθλιψη και διαταραχές της χρήσης αλκοόλ) είναι καλά εδραιωμένη στις χώρες υψηλού εισοδήματος, πολλές αυτοκτονίες συμβαίνουν παρορμητικά σε στιγμές κρίσης με καταστροφή της ικανότητας αντιμετώπισης των ζωτικών πιέσεων, προβλήματα, διαταραχές σχέσεων ή χρόνιο πόνο και ασθένεια. Επιπλέον, οι συγκρούσεις, οι καταστροφές, η βία, η κατάχρηση ή η απώλεια και η αίσθηση απομόνωσης συνδέονται στενά με την αυτοκτονική συμπεριφορά. Τα ποσοστά αυτοκτονίας είναι επίσης υψηλά μεταξύ των ευάλωτων ομάδων που υφίστανται διακρίσεις, όπως οι πρόσφυγες και οι μετανάστες, αυτόχθονες λαοί, φυλακισμένοι

κ.α. ... Μέχρι στιγμής, ο ισχυρότερος παράγοντας κινδύνου για αυτοκτονία είναι μια προηγούμενη απόπειρα αυτοκτονίας>>.

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία για το 2015, που έδωσε στη δημοσιότητα ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, η χώρα της Βορειοανατολικής Ευρώπης που εμφανίζει τον μεγαλύτερο αριθμό αυτοκτονιών αναλογικά με τον πληθυσμό της, και συγκεκριμένα 32,7 / ανά 100.000 κατοίκους είναι η Λιθουανία. Αντίθετα, με 4,3 και 4,7 / ανά 100.000 κατοίκους αντίστοιχα, η Ελλάδα και η Κύπρος βρίσκονται στις χαμηλότερες θέσεις της «μαύρης» λίστας των χωρών της Ευρώπης. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η χώρα με τις περισσότερες αυτοκτονίες αναλογικά με τον πληθυσμό της είναι η Σρι Λάνκα (35,3).

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον ίδιο ως άνω Οργανισμό, για την περίοδο (1960 – 2005) οι αυτοκτονίες είναι διαχρονικά μικρότερες από > 5 /ανά 100.000 κατοίκους.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μολονότι η αυτοκτονία δεν συνιστά σημαντική αιτία θανάτου και τα στοιχεία για ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ είναι πιθανόν να είναι πλημμελή, συχνά θεωρείται σημαντικός δείκτης ζητημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν ή να εξεταστούν από την κοινωνία. Κατά μέσο όρο, στην ΕΕ των 28, σημειώθηκαν 11 θάνατοι / ανά 100 000 κατοίκους, λόγω αυτοκτονίας το 2014. Τα χαμηλότερα τυποποιημένα ποσοστά θανάτων λόγω αυτοκτονίας το 2014 καταγράφηκαν στην Κύπρο και στην Ελλάδα (σε αμφότερες, 5 θάνατοι / ανά 100 000 κατοίκους), ενώ σχετικά χαμηλά ποσοστά — λιγότεροι από 8 θάνατοι / ανά 100 000 κατοίκους — καταγράφηκαν επίσης στην Ιταλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο, καθώς και στη Νορβηγία. Το τυποποιημένο ποσοστό θνησιμότητας λόγω αυτοκτονίας στη Λιθουανία (32 θάνατοι / ανά 100 000 κατοίκους) ήταν σχεδόν τριπλάσιο από τον μέσο όρο της ΕΕ των 28.

Στις ΗΠΑ, σύμφωνα με το Κέντρο Ελέγχου Νοσημάτων, σε κάθε 25 απόπειρες αντιστοιχεί ένα θάνατος από αυτοκτονία, ενώ περίπου 30.000 άνθρωποι πεθαίνουν από αυτοκτονία κάθε χρόνο, ενώ είναι η 9^η αιτία θανάτου, το δε

ποσοστό αυτοκτονίας είναι υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό ανθρωποκτονίας.

Ο θάνατος από την αυτοκτονία είναι ένα εξαιρετικά πολύπλοκο ζήτημα που προκαλεί πόνο σε εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους κάθε χρόνο σε όλο τον κόσμο. Παρόλο που δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστούν τα αίτια, υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες κινδύνου που έχουν εντοπιστεί, κυρίως μέσω συσχετίσεων. Η ψυχική υγεία, και συγκεκριμένα η κατάθλιψη καθώς και άλλες διαταραχές της διάθεσης αναγνωρίζονται ευρέως, ως οι σημαντικότεροι παράγοντες κινδύνου για αυτοκτονία. Τα στοιχεία θνησιμότητας από τον ΠΟΥ δείχνουν, ότι ο επιπολασμός και τα χαρακτηριστικά της αυτοκτονικής συμπεριφοράς ποικίλλουν σημαντικά μεταξύ διαφορετικών κοινοτήτων, σε διαφορετικές δημογραφικές ομάδες και με την πάροδο του χρόνου. Μια σημαντική πηγή ετερογένειας, τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και εντός των κρατών, είναι το φύλο. Τα ποσοστά αυτοκτονίας είναι πολύ υψηλότερα για τους άνδρες (τριπλάσιος αριθμός περίπου), σε σχέση με τις γυναίκες και ιδιαίτερα στις χώρες υψηλού εισοδήματος. Σύμφωνα με τον ΠΟΥ, για την περίοδο (1990 – 2017), περίπου το 30% παγκοσμίως των αυτοκτονιών οφείλονται σε αυτοτραυματισμό από φυτοφάρμακα. Οι περισσότερες εμφανίζονται σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος. Αυτό καθιστά την ως άνω μέθοδο μία από τις πιο κοινές μεθόδους αυτοκτονίας παγκοσμίως.

Εκτός από τις <<απλές>> αυτοκτονίες, δηλαδή αυτές που το θύμα επιλέγει μία μέθοδο, υπάρχουν και οι <<σύνθετες>>. Με τον όρο <<**σύνθετη αυτοκτονία**>> αναφερόμαστε σε αυτοκτονίες στις οποίες εφαρμόζονται περισσότερες από μία μέθοδοι. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να γίνει περαιτέρω διάκριση³ σε:

α) Προγραμματισμένες πολύπλοκες αυτοκτονίες.

Σε αυτές χρησιμοποιούνται δύο ή περισσότερες μέθοδοι ταυτόχρονα για να διασφαλιστεί, ότι θα συμβεί θάνατος ακόμη κι αν αποτύχει μία μέθοδος. Στις προγραμματισμένες συνδυάζονται συνήθως δύο από τις γενικά κοινές μεθόδους, πχ

κατάπτωση υπνωτικών ή άλλων φαρμάκων, κρέμασμα, χρήση πυροβόλων όπλων, πνιγμός, άλμα από ύψος, πνιγμός. Στη βιβλιογραφία έχει αναφερθεί η χρήση έως και πέντε μέθοδοι που εφαρμόζονται η μία μετά την άλλη.

β) Μη προγραμματισμένες ή απρόβλεπτες πολύπλοκες αυτοκτονίες.

Σε αυτές δοκιμάζονται αρκετές άλλες μέθοδοι αυτοκτονίας, αφού η πρώτη μέθοδος που επιλέγει το θύμα απέτυχε να επιφέρει το θάνατο ή όταν αυτή αποδείχθηκε πολύ οδυνηρή.

3.- Αυτοκτονία σε όχημα με πυρκαγιά

3.1. Γενικά

Σε 169 διαδοχικές περιπτώσεις αυτοκτονικών πυρκαγιών, σύμφωνα με σχετική μελέτη⁴, <<περίπου το 50% είχε θανατηφόρα επίπεδα καρβοξυαιμοσφαιρίνης. Η αιθάλη στην αναπνευστική οδό βρέθηκε σε περίπου 90% των περιπτώσεων. Η ηλικιακή κατανομή των θυμάτων πυρκαγιάς έδειξε σημαντικά λιγότερα άτομα στην ομάδα 15-35 ετών, από ότι αναμένεται, σύμφωνα με την ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού, προφανώς λόγω της μεγαλύτερης ευκινησίας των νεότερων ατόμων. Περισσότερο από το ήμισυ των θυμάτων της πυρκαγιάς είχε αλκοόλ στο αίμα που υπερβαίνει το 0,05%, και η δηλητηρίαση με αλκοόλ (οινόπνευμα) πρέπει να θεωρείται προσθετική σε πολλούς θανάτους στη φωτιά. Η χαρακτηριστική διφασική κατανομή της καρβοξυαιμοσφαιρίνης σε θύματα πυρκαγιάς μαζί με άλλες παρατηρήσεις υποδηλώνουν, ότι οι κύριες αιτίες θανάτου είναι το μονοξείδιο του άνθρακα ακολουθούμενη από δηλητηρίαση από διοξείδιο του άνθρακα ή / και ανεπάρκεια οξυγόνου, ενώ η επίδραση της θερμότητας θεωρείται ότι είναι δευτερεύουσας σημασίας>>. Επίσης, σύμφωνα με άλλη σχετική μελέτη⁵, <<Μελετήθηκαν αναδρομικά 286 περιπτώσεις θανάτων από πυρκαγιές πριν από 10

χρόνια. Τα θύματα ταξινομήθηκαν ανάλογα με τον τύπο της φωτιάς. Μεταξύ των θυμάτων της πυρκαγιάς, το 80% είχαν θανατηφόρους κορεσμούς HbCO, ενώ μόνο το 30% είχε τέτοιους κορεσμούς, όταν είχε χρησιμοποιηθεί ένας επιταχυντής. Η τρίτη ομάδα αποτελούσε θύματα πυρκαγιών στις οποίες ο τύπος πυρκαγιάς ήταν, για διάφορους λόγους, απροσδιόριστος. Οι κορεσμοί HbCO δεν επηρεάστηκαν από το φύλο, την ηλικία, την ταυτόχρονη ασθένεια ή τη συγκέντρωση αλκοόλ στο αίμα. Σε οκτώ (8) περιπτώσεις δεν εντοπίστηκε ούτε η αναπνευστική αιθάλη ούτε η HbCO, παρόλο που από τα στοιχεία προκύπτει ότι ο νεκρός ήταν ζωντανός καθώς ξέσπασε η πυρκαγιά. Το υλικό περιελάμβανε εννέα **(9) περιπτώσεις ανθρωποκτονίας και (22) περιπτώσεις αυτοκτονίας**>>.

Σύμφωνα με σχετική έρευνα του NFPA⁶, το 96% των αναφερόμενων πυρκαγιών των οχημάτων και το 92% των θανάτων από πυρκαγιές των οχημάτων αφορούσαν οχήματα τύπου "αυτοκινητόδρομου", όπως αυτοκίνητα, φορτηγά, λεωφορεία, οχήματα αναψυχής και μοτοσυκλέτες. Ο όρος "**πυρκαγιές αυτοκινητοδρόμων**", χρησιμοποιείται για να περιγράψει τον τύπο του οχήματος και όχι τη θέση της πυρκαγιάς. Κατά την περίοδο (2003-2007), τα 267.600 αυτοκίνητα που αναφέρθηκαν ετησίως προκάλεσαν κατά μέσο όρο (441) θανάτους πολιτών, (1.326) τραυματισμούς από πυρκαγιές πολιτών και ένα (1) δισεκατομμύριο δολάρια σε άμεσες υλικές ζημιές. Κατά μέσο όρο, αναφέρθηκαν (31) πυρκαγιές οχημάτων ανά ώρα. Αυτές οι πυρκαγιές προξένησαν θάνατο σε ένα (1) άτομο ημερησίως. Συνολικά, οι πυρκαγιές των οχημάτων αυτοκινητοδρόμων αφορούσαν το 17% των αναφερόμενων πυρκαγιών των ΗΠΑ, το 12% των θανάτων από πυρκαγιά των ΗΠΑ, το 8% των τραυματισμών πυρκαγιάς των ΗΠΑ και το 9% των άμεσων υλικών ζημιών από αναφερόμενες πυρκαγιές.

Θάνατος σε όχημα από πυρκαγιά μπορεί να οφείλεται σε: α) ατύχημα, β) αυτοκτονία και γ) εγκληματική ενέργεια (ανθρωποκτονία). Στην Ελλάδα, και πιο συγκεκριμένα στην Περιφέρεια της Αττικής, κατά την δεκαετία (2000 – 2009), σύμφωνα με σχετική μελέτη⁷, το 10,4% των θανάτων από πυρκαγιά γενικά, δηλαδή

σε κάθε χώρο, προκλήθηκε συνεπεία τροχαίου ατυχήματος, το 12,0% των θανάτων από πυρκαγιά οφείλονταν σε αυτοκτονικό επεισόδιο, αφού οι αυτόχειρες, περιέλουσαν με κάποιο εύφλεκτο υγρό τα ρούχα τους και πυρπόλησαν αυτά (αυτοπυρπολήθηκαν), ενώ το 4,3% των θανάτων από πυρκαγιά οφείλονταν σε εγκληματική ή ύποπτη εγκληματικής ενέργειας. Επίσης, το 13,2% των θανάτων από πυρκαγιά προκλήθηκε σε εξωτερικό χώρο και πιο συγκεκριμένα σε μεταφορικά μέσα. Από το ως άνω ποσοστό των θυμάτων που αυτοπυρπολήθηκαν (γενικά σε κάθε χώρο), αφού περιέβρεξαν με κάποιο εύφλεκτο υγρό, κατά κανόνα βενζίνη, οινόπνευμα και πετρέλαιο, το ρουχισμό τους και στη συνέχεια έθεσαν φωτιά με γυμνή φλόγα πχ αναπτήρα, τα 66,7% ήταν άνδρες και το 33,3% ήταν γυναίκες. Εξάλλου από το ως άνω ποσοστό που αυτοπυρπολήθηκε, το 25,6% των θυμάτων απανθρακώθηκε και βρήκε άμεσα το θάνατο, ενώ το 74,4% των θυμάτων υπέστη εγκαύματα και κατέληξε στο Νοσοκομείο σε μεταγενέστερο της βλάβης χρόνο. Τα περισσότερα από τα θύματα που αυτοπυρπολήθηκαν και πιο συγκεκριμένα, ποσοστό 77%, ήταν ηλικίας άνω των 40 ετών, ενώ η μέση ηλικία των θυμάτων που αυτοπυρπολήθηκαν ήταν 54,8 ετών (στρογγυλοποιημένη 55 ετών). Εξάλλου το 28,2% των θυμάτων που αυτοπυρπολήθηκαν, έπασχε από κάποια ψυχική πάθηση ή είχε ψυχολογικά προβλήματα ή βρίσκονταν σε φαρμακευτική αγωγή. Επίσης από το ως άνω ποσοστό 4,3% των θυμάτων εγκληματικής ή ύποπτα εγκληματικής ενέργειας, που με πυρκαγιά βρήκαν το θάνατο, το 7,15% θανατώθηκαν σε εξωτερικό (ανοιχτό – δημόσιο) χώρο, το 35,7% των θυμάτων θανατώθηκαν σε μεταφορικά μέσα και το 57,2% των θυμάτων θανατώθηκαν σε εσωτερικό χώρο κυρίως σε κτίριο διαμονής. Από τα θύματα εγκληματικής ή ύποπτα εγκληματικής ενέργειας το 28,6% θανατώθηκαν με πυρκαγιά (εμπρησμό με πρόθεση) που κυρίως προκλήθηκε με βόμβα μολότοφ, το 21,4% των θυμάτων αυτών θανατώθηκαν πρώτα με πυροβόλο όπλο ή με μαχαίρι και ακολούθως οι δράστες προκάλεσαν σκόπιμα πυρκαγιά με σκοπό να εξαφανίσουν τα αποδεικτικά στοιχεία και αποκρύψουν την ανθρωποκτονία και το 50% θανατώθηκαν με πυρκαγιά που προκλήθηκε με τη χρήση επιταχυντή (εύφλεκτου υγρού). Η μέση ηλικία των θυμάτων εγκληματικής ενέργειας ήταν 41,1

ετών, ενώ το 35,7% των θυμάτων βρήκε το θάνατο πρωινές ώρες (μεταξύ 06:00 έως 12:00), το 21,4% τις μεσημβρινές ώρες (από 12:01 έως 16:00), το 7,2% τις απογευματινές ώρες (από 16:01 έως 19:00), το 7,2% τις βραδινές ώρες (από 19:01 έως 24:00) και το 7,1% τις μεταμεσονύχτιες (από 00:01 έως 06:00).

Ωστόσο οι περισσότεροι θάνατοι που συμβαίνουν παγκοσμίως σε σχέση με πυρκαγιές αυτοκινήτων είναι αποτέλεσμα τροχαίων ατυχημάτων. Περαιτέρω, τα όρια θανατηφόρου πυρκαγιάς από εγκληματική ενέργεια ή λόγω αυτοκτονίας σε όχημα είναι αρκετά δυσδιάκριτα. Για το λόγο αυτό απαιτείται από τις αρμόδιες αρχές ιδιαίτερη προσοχή κατά την έρευνα προκειμένου να διακριβωθεί η πραγματική αιτία θανάτου. Απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρία των ανακριτικών υπαλλήλων που διερευνούν τέτοια περιστατικά. Η αλήθεια κρύβεται κυρίως σε στοιχεία που υφίστανται στη σκηνή της πυρκαγιάς (τόπο του εγκλήματος) και πρέπει να συλλέγονται με προσοχή κατά την εξερεύνηση αυτής. Όχι βέβαια ότι η έρευνα δεν μπορεί να αποδώσει στοιχεία και πέραν αυτής της σκηνής.

Ειδικότερα, η αυτοκτονία είναι πράξη παραφροσύνης, είναι η μόνη πιο εγωιστική πράξη που μπορεί να διαπράξει κάποιος. Οι άνθρωποι που πραγματικά σκοπεύουν να θέσουν τέρμα στη ζωή τους (επιδιώκουν τη θανάτωσή τους), συνήθως δεν πηγαίνουν σε πολλές ακραίες προσπάθειες. Χρησιμοποιούν μεθόδους όσο πιο ανώδυνους, γρήγορους και απλούς γίνεται και αυτό συμβαίνει κυρίως από τις γυναίκες. Στην πραγματικότητα οι περισσότεροι αυτόχειρες δεν αφήνουν ένα σημείωμα.

3.2. Μέθοδοι αυτοκτονίας

Ο θάνατος από πυρκαγιά γενικά και ειδικότερα σε όχημα, πχ απανθράκωση ή δηλητηρίαση κυρίως από μονοξείδιο του άνθρακα ή άλλα τοξικά αέρια καύσης, αποτελεί τη σπανιότερη εκ των μεθόδων αυτοκτονίας. Η πυρκαγιά στη συντριπτική πλειοψηφία των περιστατικών προκαλείται στο εσωτερικό (καμπίνα επιβατών) του οχήματος. Οι αυτόχειρες επιλέγουν δύο τρόπους να επιδιώξουν το θάνατό τους εντός

οχήματος με τη χρήση πυρκαγιάς. Οι τρόποι αυτοί είναι οι εξής:

α) Χημική αυτοκτονία ή αυτοκτονία <<απορρυπαντικών>>

Η χημικά αυτοκτονία φαίνεται να κερδίζει δημοτικότητα, ως μια νεότερη μέθοδος για τερματισμό της ζωής κάποιου με τη χρήση οικιακών χημικών ουσιών (απορρυπαντικών). Το Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (CDC) των ΗΠΑ διενήργησε μελέτη για το διάστημα 2008 έως και 2010 και βρήκε 72 περιστατικά χημικής αυτοκτονίας. Η επικινδυνότητα αυτής της μεθόδους είναι ότι θέτει σε επικινδυνότητα, πυροσβέστες, αστυνομικούς και προσωπικό έκτακτης ανάγκης από την εισπνοή καπνών. Μερικές προειδοποιητικές ενδείξεις αποτελούν η δυσάρεστη οσμή από σάπια αυγά ή αέριο αποχέτευσης από την παρουσία υδρόθειου (H₂S), ενώ μερικές φορές το θύμα βάζει στο χώρο αυτοκτονίας σημάδια ή σύμβολα βιολογικού κινδύνου, ως προειδοποιητικά για τους πρώτους ανταποκριτές στο περιστατικό, πχ αστυνομικούς, πυροσβέστες, προσωπικό ΕΚΑΒ. Τα θύματα αυτοκτονούν σε περιορισμένο χώρο, όπως όχημα, κρεβατοκάμαρα, ντουλάπα.

Σύμφωνα με ερευνητές του Πανεπιστημίου στο Σιάτλ της Ουάσινγκτον των ΗΠΑ, οι οποίοι εξέτασαν τα κοινωνικοοικονομικά, πολιτιστικά και ψυχιατρικά πρότυπα αυτοανεπάρκειας, η έρευνα των οποίων δημοσιεύθηκε στο Περιοδικό "Burns" το έτος 2011, κατέληξαν στο συμπέρασμα, ότι οι αναφορές στη βιβλιογραφία σχετικά με την της αυτανάφλεξη (αυτοπυρπολισμό) διαιρούνται σε δύο ομάδες και επηρεάζονται ανάλογα με το υψηλότερο ή χαμηλότερο εισόδημα των κοινωνιών. Αυτή η ταξινόμηση (κατάταξη) δεν είναι αυθαίρετη, καθώς σχετίζεται με άλλα μέτρα ανάπτυξης και τα επιδημιολογικά πρότυπα που αποκαλύπτονται δείχνουν ξεχωριστές διαφορές, υποδεικνύοντας διαφορετικές αιτίες και στρατηγικές παρεμβάσεως.

Ωστόσο στη χημική αυτοκτονία θα μπορούσε να ενταχθεί και **η δηλητηρίαση του θύματος που βρίσκεται εντός της καμπίνας επιβατών από τα καυσάερια αυτοκινήτου** που είναι σε λειτουργία και πιο συγκεκριμένα από το μονοξείδιο του άνθρακα (CO), τα οποία μεταφέρει στην καμπίνα με σωλήνα που συνδέει στην εξάτμιση.

β) Αυτοπυρπολισμός και πυρπόληση οχήματος

Αυτοπυρπολισμός είναι η διαβροχή του ρουχισμού του αυτόχειρα με εύφλεκτο υγρό, που χρησιμοποιείται ως επιταχυντής, με σκοπό την επιτάχυνση των αποτελεσμάτων της πυρκαγιάς, και η ανάφλεξη με τη χρήση συνήθως ανοιχτής φλόγας, πχ αναπτήρα, σπέρτα, αποτελεί τον πιο επώδυνο και χρονοβόρο τρόπο (μέθοδο) επιδίωξης και τις περισσότερες φορές πραγμάτωσης του θανάτου του αυτόχειρα. Συνήθως προξενείται σε εξωτερικό (ανοιχτό) χώρο, κυρίως δημόσιο και σπανιότερα σε εσωτερικό (κλειστό) χώρο, όπως σε όχημα, δωμάτιο κτιρίου διαμονής (πχ κατοικία, ξενοδοχείο) και το θύμα είτε απανθρακώνεται ή στα περισσότερα περιστατικά προς στιγμή φαίνεται να διασώζεται με σοβαρά εγκαύματα σε μεγάλη επιφάνεια του σώματος, που στη συνέχεια μπορεί να καταλήξει. Είναι μία από τις πιο βίαιες, δραστικές και δραματικές μεθόδους αυτοκτονίας, που επιλέγεται περισσότερο από άνδρες και λιγότερο από γυναίκες. Το φαινόμενο της αυτοπυρπόλησης επιλέγεται συνήθως ως έσχατη πράξη διαμαρτυρίας απελπισμένων ανθρώπων για συγκεκριμένο λόγο και αιτία και γι' αυτό συμβαίνει σε δημόσιο χώρο, πχ δρόμο, πλατεία κλπ. Όπως ήδη προαναφέρθηκε, συνήθως το ως άνω φαινόμενο συμβαίνει σε δημόσιο (ανοιχτό / εξωτερικό) χώρο, προκειμένου η πράξη αυτή του θύματος να εκπέμψει ορισμένου πολιτικού, θρησκευτικού ή κοινωνικοοικονομικού περιεχομένου μήνυμα, όπως πχ ο αυτοπυρπολισμός πρόσφυγα, οι Θιβητιανοί μοναχοί, ο απολυμένος ή απλήρωτος από την εταιρία του και ιδίως σε περίοδο οικονομικής κρίσης, ο δανειολήπτης του οποίου εκπλειστηριάζεται η κατοικία του από την δανειολήπτρια Τράπεζα λόγω δανειακού χρέους, ο πάσχων από ανίατη ασθένεια κλπ. Η αυτοκτονία με αυτοπυρπόληση μερικές φορές μπορεί επίσης να συμβεί και σε όχημα. Στην περίπτωση αυτή ο αυτόχειρας είτε το σώμα του απανθρακώνεται ολοσχερώς από τη φωτιά ή πεθαίνει από σοβαρά (θερμικά) εγκαύματα ή δηλητηρίαση από μονοξείδιο του άνθρακα, λόγω ειπνοής κανού από τη φωτιά.

Εκτός από τον αυτοπυρπολισμό σε όχημα, ο αυτόχειρας επιλέγει ως μέθοδο αυτοκτονίας και την **πυρπόληση**, δηλαδή την δια της χρήσεως ορισμένου

επιταχυντή, δηλαδή κάποιου εύφλεκτου υγρού (συνήθως βενζίνης ή οινόπνευματος και σπανιότερα πετρελαίου) διαβροχή του αυτοκινήτου και την εν συνεχεία πυρπόλησή του με ανοιχτή φλόγα ή από φλεγόμενο αντικείμενο. Συνήθως το σώμα του αυτόχειρα βρίσκεται από τις πυροσβεστικές ή αστυνομικές δυνάμεις απανθρακωμένο και μάλιστα στην καμπίνα επιβατών. Ωστόσο όχι μόνο δεν συνηθίζεται αλλά δεν έχει καταγραφεί στη βιβλιογραφία παγκοσμίως **αυτοκτονικό επεισόδιο με πυρπόληση οχήματος με αυτοκαθυστέρηση ή αυτοέλεγχο της καύσης**. Δεν έχει καμία σημασία, αν η μέθοδος αυτοκτονίας είναι ο αυτοπυρπολισμός του θύματος ή η πυρπόληση του οχήματος του, αφού και με τις δύο ως άνω μεθόδους επιτυγχάνεται το ίδιο επιδιωκόμενο αποτέλεσμα του αυτόχειρα και πιο συγκεκριμένα ο θάνατος.

Τα άτομα που αυτοκτονούν γενικά και ειδικότερα αυτά που επιλέγουν τη μέθοδο του αυτοπυρπολισμού σε όχημα ή της πυρπόλησης αυτού δεν είναι λογικοί άνθρωποι τη συγκεκριμένη στιγμή της ζωής τους. Συνεπώς δεν λαμβάνουν κάποια μέτρα προστασίας ή δεν σκέφτονται τις επικρατούσες συνθήκες κατά την τέλεση της πράξης τους αυτής. Δεν προκαλούν φωτιά ελεγχόμενη αερισμού ή ελεγχόμενου καυσίμου. Για παράδειγμα, δεν σκέφτονται αν θα κλείσουν τα παράθυρα του οχήματος, τη στιγμή που πυρπολούν αυτό ή αυτοπυρπολούνται, προκειμένου να μην τροφοδοτηθεί η φωτιά με οξυγόνο του αέρα και με τον τρόπο αυτό αναπτυχθεί και μεταδοθεί ταχέως σε ολόκληρο το όχημα και καταστραφεί ολοσχερώς ή μερικώς. Παρόλο που οι περισσότερες πράξεις αυτοχειρίας είναι απλές, ευθείς και προφανείς υπάρχουν κι εκείνες που είναι πιο περίπλοκες και μερικές φορές έχουν σχεδιασθεί και οργανωθεί με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε να εμφανισθούν ως αυτοκτονία, αν και στην πραγματικότητα πρόκειται για εγκληματική ενέργεια (ανθρωποκτονία), προκειμένου να παραπλανηθούν οι αρχές που ερευνούν τα περιστατικά αυτά.

Η χρήση της μεθόδου του αυτοπυρπολισμού ή της πυρπόλησης οχήματος συνήθως επιλέγεται από άνδρες και σε λιγότερες περιπτώσεις από γυναίκα. Αντίθετα με τους άνδρες οι περισσότερες γυναίκες δεν θα επιλέξουν τη μέθοδο του

αυτοπυρπολισμού ή της πυρπόλησης του οχήματος για να αυτοκτονήσουν, αλλά πιο ανώδυνη μέθοδο αυτοκτονίας, όπως πχ πνιγμό, δηλητηρίαση με χρήση φαρμάκων ή ουσιών, γιατί με τον τρόπο αυτό αλλοιώνεται η (εξωτερική) αισθητική / ομορφιά τους και αυτό είναι μειωτικό γεγονός. Οι περισσότεροι άνθρωποι και δη οι γυναίκες φοβούνται τη φωτιά, γιατί είναι επώδυνες οι επιδράσεις της στο ανθρώπινο σώμα και γενικά οργανισμό.

Σύμφωνα με μελέτη⁸: <<Τριάντα δύο (32) θάνατοι από αυτοκαταστροφικές πυρκαγιές, που αντιπροσωπεύουν περίπου το 1% των αυτοκτονιών, σημειώθηκαν στην επαρχία του Οντάριο (9 εκατομμύρια κατοίκους) στον Καναδά από το 1986 έως το 1988. Τα θύματα, κυρίως άνδρες (αναλογία ανδρών / γυναικών, 26:6) ήταν μεταξύ 21 και 71 ετών (μέση ηλικία, 38 έτη). Παρόλο που η σκηνή της αυτοθυσίας ήταν συνήθως γνωστή στον αποθανόντα, κάποιοι επέλεξαν απομακρυσμένες τοποθεσίες. Έντεκα (11) βρέθηκαν νεκρά στα μηχανοκίνητα οχήματα. Ένας επιταχυντής, συνήθως βενζίνη, χρησιμοποιήθηκε στις περισσότερες περιπτώσεις. Πολλά από αυτά τα άτομα είχαν, σε κάποιο χρονικό διάστημα, υποδείξει την πρόθεσή τους να αυτοκτονήσουν, λίγα με αυτοεπανορθώσεις, αλλά μόνο το ήμισυ είχε διαγνωσμένη ψυχιατρική ασθένεια. Τα περισσότερα από τα θύματα είχαν λόγο να αυτοκτονήσουν, αλλά οι παράγοντες που τους ώθησαν να επιλέξουν την αυτοκαταστροφή με φωτιά ήταν αβέβαιοι. Δεκατέσσερα (14) άτομα πέθαναν στα νοσοκομεία από σοβαρές επιπλοκές εγκαύματος. Τα υπόλοιπα βρέθηκαν νεκρά στη σκηνή. Τα μεταθανάτια ευρήματα αιθάλης στον αεραγωγό και αυξημένο μονοξείδιο του άνθρακα στο αίμα των περισσοτέρων από αυτά τα θύματα, [συγκέντρωση καρβοξυαιμοσφαιρίνης (COHb) ήταν σε μία (1) περίπτωση λιγότερο από 10%, σε δέκα (10) περιπτώσεις μεγαλύτερες ή ίσες με 10 έως 50% και σε επτά (7) περιπτώσεις μεγαλύτερη από 50%] βοήθησαν να διαπιστωθεί ότι τα άτομα δεν ήταν μόνο ζωντανά κατά τη στιγμή της πυρκαγιάς αλλά επίσης ότι ένας σημαντικός αριθμός πέθανε από την εισπνοή καπνού και τη δηλητηρίαση από το μονοξείδιο του άνθρακα. Τα υψηλότερα επίπεδα μονοξειδίου του άνθρακα παρατηρήθηκαν στα θύματα που ανακαλύφθηκαν στα αυτοκίνητα οχήματα. Σε δέκα (10) περιπτώσεις

μεγαλύτερες ή ίσες με 10 έως 50% και σε επτά περιπτώσεις άνω του 50%, βοήθησαν να διαπιστωθεί ότι τα άτομα δεν ήταν μόνο ζωντανά κατά τη στιγμή της πυρκαγιάς αλλά επίσης ότι ένας σημαντικός αριθμός πέθανε από την εισπνοή καπνού και δηλητηρίαση μονοξειδίου του άνθρακα>>.

4.- Θάνατος από πυρκαγιά σε όχημα, ως εγκληματική πράξη

Ο θάνατος από πυρκαγιά σε όχημα, εκτός από ατύχημα, πχ τροχαίο, μηχανική / τεχνική βλάβη (πχ ανάφλεξη καυσίμου από διαρροή και πτώση στην εξάτμιση σε εν λειτουργία όχημα) κλπ ή αυτοκτονία, μπορεί να οφείλεται και σε **εγκληματική ενέργεια**. Ειδικότερα μπορεί ο θάνατος από πυρκαγιά να σχετίζεται με άλλα εγκλήματα όπως εμπρησμό (κοινό ή και δάσους), ανθρωποκτονία και ληστεία. Δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις αυτές, όπου ο δράστης ανθρωποκτονίας προκαλεί και πυρκαγιά (εμπρησμό με πρόθεση) για απόκρυψη του ως άνω εγκλήματος. Η μεταθανάτια καύση του πτώματος με τη χρήση επιταχυντή (εύφλεκτου υγρού) που έπεται της ανθρωποκτονίας είναι η πλέον συνήθης μέθοδος εγκληματικής πράξης με κίνητρο του δράστη, την απόκρυψη του εγκλήματος της ανθρωποκτονίας. Η απουσία κατά την μακροσκοπική εξέταση του πτώματος στη σκηνή του εγκλήματος (αυτοψία στο πτώμα - νεκροψία) ορατών σημαδιών τραυματισμού από πυροβόλο όπλο ή άλλο όργανο, κακώσεων και στραγγαλισμού δε σημαίνει εκ προοιμίου ότι αποκλείεται στη συνέχεια ν' αποδειχθεί ότι ο θάνατος του θύματος οφείλονταν σε εγκληματική ενέργεια από προϊόντα της πυρκαγιάς, όπως για παράδειγμα ασφυκτικός θάνατος από δηλητηρίαση μονοξειδίου του άνθρακα ή άλλα τοξικά αέρια. Η δηλητηρίαση με μονοξείδιο του άνθρακα (CO), εκτός από συνήθη γενικά μέθοδο αυτοκτονίας και ειδικότερα, αν και σε λιγότερες περιπτώσεις, αυτοκτονία σε όχημα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί από το δράστη, ως τρόπος τέλεσης της πράξης της ανθρωποκτονίας, με κίνητρο του δράστη την απόκρυψη του εγκλήματος αυτού. Στην περίπτωση αυτή ο δράστης προκαλεί φωτιά με τη χρήση επιταχυντή (εύφλεκτου υγρού), πχ στην καμπίνα επιβατών αυτοκινήτου και υπό συνθήκες ατελούς καύσης (κλειστά

παράθυρα και πόρτες) με το θύμα ακινητοποιημένο, πχ δεμένο στο κάθισμα ή δεμένα τα άκρα του, οπότε επέρχεται ασφυκτικός θάνατος σε λίγα μόνον λεπτά από την εισπνοή καπνού και δηλητηρίαση από το μονοξείδιο του άνθρακα. **Παράγοντες ενδεικτικοί της μεταθανάτιας καύσης θύματος μετά την ανθρωποκτονία** αποτελούν, σύμφωνα με μελέτη⁹: i) Η ανακάλυψη καμένου πτώματος μέσα σε αυτοκίνητο σε άγνωστο υπαίθριο ή εγκαταλειμμένο τόπο, ii) Τα ευρήματα της σκηνης του εγκλήματος ή της αυτοψίας που δείχνουν ένα βίαιο θάνατο, iii) Η παρουσία στη σκηνή πυρκαγιάς επιταχυντή (εύφλεκτου υγρού) και iv) Η απουσία ενδείξεων ζωτικότητας του θύματος.

Σύμφωνα με σχετική μελέτη, για περίοδο 10 ετών, αποδείχθηκε, ότι στις θανατηφόρες πυρκαγιές σε όχημα το 29% οφείλεται σε ανθρωποκτονία και το 71% σε αυτοκτονία¹⁰. Πιο συγκεκριμένα ο δράστης με κίνητρο την απόκρυψη εγκλήματος, πχ ανθρωποκτονίας, πυρπολεί όχημα για να εξαφανίσει τα αποδεικτικά στοιχεία και αποκρύψει έτσι το έγκλημα της ανθρωποκτονίας. Η έρευνα του ιατροδικαστή πρέπει να εστιασθεί, μεταξύ άλλων (πχ αιτία θανάτου), κι αν το θύμα ήταν στη ζωή ή όχι, όταν ξεκίνησε η φωτιά. Ενδείξεις (ζωτικότητας), ότι δηλαδή το θύμα είχε εισπνεύσει καπνούς από τη φωτιά και ως εκ τούτου ήταν στη ζωή κάποια στιγμή, όταν ξεκίνησε η φωτιά, που προέκυψαν μακροσκοπικά ή και από ιστολογικά ευρήματα αποτελούν, σύμφωνα με τα παγκοσμίως αποδεκτά συμπεράσματα ειδικών μελετών καθώς και της σχετικής βιβλιογραφίας, κυρίως η επικάθιση αιθάλης στις αναπνευστικές οδούς (αεραγωγούς) ή και η κατάποση αιθάλης, το ποσοστό της ανθρακυλαιμοσφαιρίνης (CO-Hb) στο μεταθανάτιο αίμα και χημικό έγκαυμα (χημική καύση) των αεραγωγών λόγω εισπνοής τοξικών αερίων, πχ από αέρια χλωρίου. Βέβαια δεν σημαίνει πάντοτε, ότι ήταν στη ζωή και καθόλη τη διάρκεια της έκθεσης του σώματος στην ακτινοβολούμενη από την πυρκαγιά θερμότητα. Επίσης κατά την ιατροδικαστική / ιστολογική εξέταση δειγμάτων ιστού των πνευμόνων, εισπνεόμενοι ατμοί από πτητικά εύφλεκτα υγρά θα μπορούν να αναγνωριστούν και να διαφοροποιηθούν από αέρια προϊόντα πυρόλυσης, που προκαλούνται από τη φωτιά και βρίσκονται στους καπνούς. Το ζήτημα του εάν το πτώμα εκτέθηκε στη φωτιά

πριν ή μετά το θάνατο είναι πολύ σημαντικό και κρίσιμης σημασίας στην εγκληματολογική εκτίμηση καμένων σωμάτων. Η μη ανίχνευση κατά τις ιατροδικαστικές (ιστολογικές) εξετάσεις ατμών επιταχυντή, που έχει χρησιμοποιηθεί κατά την πυρπόληση του οχήματος, αποτελεί ένδειξη ότι η χρήση έγινε από το δράστη κατά το χρόνο που το θύμα ήταν ήδη νεκρό, με σκοπό την επιτάχυνση της καύσης του πτώματος. Εξάλλου, ο ανακριτικός υπάλληλος, κατά την εγκληματολογική έρευνα και ειδικότερα κατά αυτοψία και την εξερεύνηση της σκηνής του εγκλήματος (σκηνή πυρκαγιάς) σε περίπτωση θανατηφόρου πυρκαγιάς σε όχημα, απαιτείται να είναι έμπειρος και να κατέχει εξειδικευμένες γνώσεις, προκειμένου να διερευνήσει τα αίτια και τις συνθήκες του θανάτου και παράλληλα την αιτία της πυρκαγιάς. Η τεκμηρίωση της σκηνής της πυρκαγιάς <<πρέπει να είναι ιδιαίτερα ενδελεχής, γιατί πέραν του προσδιορισμού του σημείο προέλευσης και της αιτίας μιας πυρκαγιάς, ο ανακριτικός υπάλληλος πρέπει να ερευνήσει ή συνδράμει άλλες αρχές και για τις συνθήκες ενός θανάτου ή τραυματισμού, κατά πόσο δηλαδή αυτές είναι αποτέλεσμα της πυρκαγιάς ή τυχόν κάποιας εγκληματικής ενέργειας...>>¹¹. Είναι επιτακτική ανάγκη η σωστή τεκμηρίωση και ορθή διεκπεραίωση των αποδεικτικών στοιχείων. Η διερεύνηση της πυρκαγιάς απαιτεί μια διεπιστημονική προσέγγιση και αξιολόγηση, με ειδικούς επιστήμονες, πέραν των πυροσβεστών, να έχουν τη γνώμη τους κατά τη διατύπωση συμπερασμάτων και την παροχή των αναγκαίων αποδείξεων στα δικαστήρια και κυρίως όσον αφορά τους βίαιους θανάτους από πυρκαγιά. Οφείλει λοιπόν ο ανακριτικός υπάλληλος και γενικά κάθε ερευνητής υπό την ευρεία έννοια, πχ ιατροδικαστής, πραγματογνώμονας, τεχνικός σύμβουλος, κατά τη διερεύνηση του εγκλήματος και την αναζήτηση των συνθηκών και αιτία θανάτου του θύματος να είναι ιδιαίτερα προσεκτικός και υποψιασμένος. Για παράδειγμα αποτελεί ιδιαίτερα σημαντική πράξη του ιατροδικαστή η αυτοψία του νεκρού στη σκηνή της πυρκαγιάς τόσο στο σώμα του όσο και σε σχέση με τη σκηνή, η οποία θα πρέπει να γίνεται από κοινού με τον ανακριτικό υπάλληλο που διενεργεί την αστυνομική έρευνα του περιστατικού αυτού. Όλοι οι θάνατοι από πυρκαγιές πρέπει να αντιμετωπίζονται και ερευνώνται, ως

ύποπτοι εγκληματικής ενέργειας και η αιτία πρόκλησής τους να διερευνάται επισταμένως και, αν υπάρχει αμφιβολία, να διατάσσεται πέραν από την ιατροδικαστική πραγματογνωμοσύνη και η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης από ειδικούς πραγματογνώμονες για τα αίτια και τις συνθήκες της πυρκαγιάς. Για το σκοπό αυτό απαιτείται στενή συνεργασία μεταξύ αστυνομίας, πραγματογνώμωνων και ιατροδικαστικής υπηρεσίας σε πολύπλοκες περιπτώσεις θανατηφόρων πυρκαγιών.

Επισημαίνεται ότι, όπως γίνεται δεκτό σε μεγάλο βαθμό στην ιατροδικαστική βιβλιογραφία, **είναι σχεδόν αδύνατο να καταστραφεί εντελώς ένα ανθρώπινο σώμα με φωτιά**. Πράγματι, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, όταν ένα πτώμα υποβάλλεται σε διαδικασία καύσης, διατηρείται μια ορισμένη ποσότητα μαλακού ιστού, το οποίο εντοπίζεται κατά την εξερεύνηση της σκηνης του εγκλήματος. Κυρίως, η ιατροδικαστική έρευνα θα περιοριστεί σε σκληρούς ιστούς που αντιστέκονται περισσότερο στη θερμότητα: οστά και δόντια. Η έρευνα για τη σκηνή του εγκλήματος θα επικεντρωθεί κυρίως στον εντοπισμό, αλλά πρέπει να ληφθούν περαιτέρω αναλυτικά βήματα (εάν είναι εφικτά) με στόχο τη διευκρίνιση του μηχανισμού του θανάτου, η ύπαρξη οποιασδήποτε πρόκλησης τραυματισμού και άλλες σχετικές λεπτομέρειες είναι σημαντικές.

5.- Επιδημιολογικά και άλλα χαρακτηριστικά μελέτης

Από τα στοιχεία των περιστατικών θανατηφόρων πυρκαγιών σε όχημα, που οφείλονταν σε αυτοκτονία και ανθρωποκτονία, κατά τη διάρκεια της περιόδου (2007 – 2017), που είδαν το φως της δημοσιότητας μέσα από διεθνή site, μελετήθηκαν 35 περιπτώσεις εκ των σημαντικότερων παγκοσμίως κυρίως στις ΗΠΑ, αλλά και τον Καναδά, και το Ηνωμένο Βασίλειο και αφού αναλύθηκαν και αξιολογήθηκαν, προέκυψαν τα εξής ευρήματα (διαπιστώσεις):

α) Αιτία θανάτου

Το 58,8% των θυμάτων αυτοκτόνησε με πυρκαγιά (πυρπόληση του οχήματος ή αυτοπυρπολισμός του θύματος), ενώ στο 41,2% των θυμάτων ο θάνατος οφείλεται σε εγκληματική ενέργεια.

β) Θύματα αυτοκτονίας

Τα θύματα που αυτοκτόνησαν με πυρκαγιά είτε με αυτοπυρπολισμό ή με πυρπόληση οχήματος παρουσιάζουν τα εξής χαρακτηριστικά:

- Βρέθηκαν από τις αρμόδιες αρχές τα περισσότερα απανθρακωμένα, ενώ τα λιγότερα είχαν υποστεί πολύ σοβαρά εγκαύματα (3^{ου} βαθμού) σε μεγάλη επιφάνεια του σώματος τους και μεταφέρθηκαν σε Νοσηλευτικό Ίδρυμα.
- Τα θύματα βρέθηκαν εντός του εσωτερικού (καμπίνας) του αυτοκινήτου (τύπου επιβατικό ιδιωτικής χρήσεως), το οποίο όταν έφθασαν οι πυροσβεστικές δυνάμεις στο τόπο του συμβάντος, είτε είχε ήδη τυλιχθεί στις φλόγες και καίγονταν σε μεγάλη έκταση ή είχαν ήδη καταστραφεί από την πυρκαγιά ολοσχερώς ή μερικώς, με πρόσφατα σημάδια πυρκαγιάς όπως πχ εμφανή παρουσία καπνού.
- Τα θύματα είχαν παρκάρει τα αυτοκίνητα πριν την πρόκληση της πυρκαγιάς ή αυτοπυρπολισμού, όπου και βρέθηκαν από τις αρμόδιες αρχές σε εξωτερικό (ανοιχτό) χώρο κυρίως, όπως πάρκο, εξωτερικό πάρκινγκ, λόφο, αγροτική περιοχή ή σε δρόμο χωρίς συχνή κυκλοφορία (πχ αγροτικό ή εξοχικό δρόμο).
- Σε πολλές περιπτώσεις το φύλο του θύματος δεν μπορούσε να προσδιοριστεί με την πρώτη ματιά (άγνωστης ταυτότητας) και χρειάστηκε ιατροδικαστική και εγκληματολογική εξέταση και ανάλυση μέσω DNA και άλλων στοιχείων για να ταυτοποιηθεί θύμα και φύλο.
- Στη συντριπτική πλειοψηφία των περιστατικών αυτοκτονίας σε κάθε

αυτοκίνητο βρέθηκε ένα θύμα, εκτός από ένα περιστατικό όπου τα θύματα ήταν δύο (γυναίκες).

- Τα θύματα για την πρόκληση πυρκαγιάς ή αυτοπυρπολισμού χρησιμοποίησαν ως επιταχυντή, εύφλεκτο υγρό και κυρίως βενζίνη.
- Τα απανθρακωμένα σώματα των αυτόχειρων, για τα οποία υπάρχουν σχετικά στοιχεία, βρέθηκαν από τις αρχές στην πλειοψηφία τους στη θέση του οδηγού, ποσοστό 75%, ενώ στη θέση του συνοδηγού βρέθηκε το 25%.
- Το 78,6% των αυτόχειρων ήταν άνδρες και το 21,4% γυναίκες.

γ) Θύματα εγκληματικής ενέργειας

Τα θύματα εγκληματικής ή ύποπτα εγκληματικής ενέργειας παρουσιάζουν τα εξής χαρακτηριστικά:

- Βρέθηκαν από τις αρχές απανθρακωμένα εντός της καμπίνας αυτοκινήτου (επιβατικό ιδιωτικής χρήσεως).
- Τα αυτοκίνητα, τα οποία όταν έφθασαν οι αρχές ήταν κατεστραμμένα από την πυρκαγιά και εντός των οποίων βρέθηκαν από τις αρχές τα απανθρακωμένα σώματα των θυμάτων πριν την πυρπόλησή τους, ήταν παρκαρισμένα σε εξωτερικό (ανοιχτό) χώρο κυρίως πάρκο, εξωτερικό πάρκινγκ, δασική έκταση, αγροτική περιοχή ή σε δρόμο χωρίς συχνή κυκλοφορία (πχ αγροτικό ή εξοχικό δρόμο).
- Τα απανθρακωμένα σώματα των περισσότερων θυμάτων βρέθηκαν από τις αρχές στη θέση του συνοδηγού, ποσοστό 50%, ενώ το 33,3% βρέθηκε στη θέση του οδηγού και το 16,7% στο πίσω κάθισμα.
- Το 75% των θυμάτων ήταν άνδρες, ενώ το 25% γυναίκες.
- Οι διωκτικές αρχές το γεγονός και μόνον, ότι το θύμα εσκεμμένα εξέρχεται με το αυτοκίνητο από το δρόμο (πορεία) του και σκόπιμα οδηγείται και αποκρύπτεται σε δενδρώδη περιοχή, εξετάζεται ως ένδειξη για να ερευνηθεί το

περιστατικό αυτό, ως ύποπτο εγκληματικής ενέργειας.

6.- Συμπεράσματα

Κατόπιν των ανωτέρω διαπιστώνεται ότι υπάρχουν παγκοσμίως περιστατικά θανατηφόρων πυρκαγιών σε οχήματα που, πέραν αυτών που αποδίδονται σε ατυχήματα, οφείλονται είτε σε αυτοκτονικά επεισόδια είτε σε εγκληματική πράξη. Και στις αυτοκτονίες αλλά και στις ανθρωποκτονίας τα περισσότερα θύματα ήταν άνδρες. Τα περισσότερα απανθρακωμένα πτώματα, στα περιστατικά ανθρωποκτονίας βρέθηκαν στη θέση του συνοδηγού, ενώ στα περιστατικά αυτοκτονίας βρέθηκαν στη θέση του οδηγού. Επί εγκληματικής πράξης μπορεί ο δράστης να έχει σχεδιάσει την πράξη του με τέτοιο τρόπο, που αν και είναι "υποκρυπτόμενη" ανθρωποκτονία, να εμφανίζεται, ως "σκηνοθετημένη" αυτοκτονία, με σκοπό να παραπλανηθούν οι αρχές. Όμως, όπως είναι γνωστό, δεν υπάρχει τέλειο έγκλημα. Τα ίχνη, πειστήρια και διαγνωστικά σημεία μιας πυρκαγιάς σε οποιοδήποτε δομή και χώρο (ανοιχτό ή κλειστό) και ιδίως σε όχημα μπορούν, αν αποκωδικοποιηθούν από εξειδικευμένους και έμπειρους ερευνητές, να ρίξουν φως για τις συνθήκες, τη συμπεριφορά και την αιτία πρόκλησης αυτής. Εξάλλου οι ιατροδικαστικές εξετάσεις και μάλιστα με σύγχρονες επιστημονικές και τεχνολογικές μεθόδους καθώς και η εγκληματολογική προσέγγιση του θύματος είναι ικανές να ρίξουν φως και ανακαλύψουν την πραγματική αλήθεια για τα αίτια και συνθήκες του θανάτου σε συνδυασμό με τα αίτια και τις συνθήκες της πυρκαγιάς. Γι' αυτό απαιτείται συνεργασία αστυνομικών, πυροσβεστικών αρχών, ειδικών πραγματογνωμόνων και ιατροδικαστικής υπηρεσίας. Μόνον η ενδεδειγμένη αστυνομική και εγκληματολογική έρευνα στη σκηνή του εγκλήματος, η σωστή τεκμηρίωση και ορθή διεκπεραίωση των αποδείξεων μπορεί να έχει ουσιαστικά αποτελέσματα για τον προσδιορισμό της αιτίας και συνθηκών θανάτου του θύματος και σε περίπτωση εγκληματικής ενέργειας, στην ανακάλυψη, ταυτοποίηση, εντοπισμό και σύλληψη των δραστών. Η αστυνομική έρευνα στη

σκηνή κάθε θανατηφόρου πυρκαγιάς πρέπει να προσεγγίζεται, αντιμετωπίζεται και ερευνάται σαν περιστατικό ύποπτο εγκληματικής ενέργειας και ως αποδειχθεί τελικά ότι πρόκειται για αυτοκτονικό επεισόδιο ή ατύχημα.

Παραπομπές

1. Τα στοιχεία προέρχονται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας / World Health Organization (WHO), www.who.int
2. Δελτίο Τύπου WHO, Ιανουάριος 2018
3. Η διάκριση έχει γίνει από το έτος 1974 από τον Marcinkowski
4. H. Gormsen, N. Jeppesen, A. Lund, Αιτίες θανάτου στα θύματα πυρκαγιάς, NCBI - NIH, Φεβρουάριος 1984, www.ncbi.nlm.nih.gov.
5. S. Rogde, JH Oliving, Χαρακτηριστικά των θυμάτων πυρκαγιάς σε διάφορα είδη πυρκαγιών", NCBI - NIH, Ιανουάριος 1996, www.ncbi.nlm.nih.gov.
6. βλ. NFPA, έκδοση Ιούνιος 2010
7. Α. Γκουρμπάτση, Μελέτη "Θάνατοι από αστικές πυρκαγιές", Φεβρουάριος 2011
8. MJ. Shkrum, KA. Johnston, Πυρκαγιά και αυτοκτονία: Μία τριετής μελέτη θανάτου από αυτοκαταστροφή", NCBI - NIH, Ιανουάριος 1992, www.ncbi.nlm.nih.gov.
9. A. Tumer, R. Akcan, E. Caracaoglu, A. Keten, M. Unal, AH Dinc, A. Balseven – Odabasi, Μεταθανάτια καύση των πτωμάτων μετά την ανθρωποκτονία, NCBI, Φεβρουάριος 2012, www.ncbi.nlm.nih.gov.
10. S. Rogde, JH Oliving, Χαρακτηριστικά των θυμάτων πυρκαγιάς σε διάφορα είδη πυρκαγιών", ό.π.
11. Α. Γκουρμπάτση, Η δια παραλείψεως τέλεση του εμπρησμού από αμέλεια από τον επικεφαλής των πυροσβεστικών δυνάμεων, ΠοινΔικ 2017, τ. 3-4, σελ. 259 – 263, Εγκλήματα Εμπρησμού: Η Εγκληματολογική Έρευνα, έκδ. 2013, σελ. 155, Η

αυτοψία και πραγματογνωμοσύνη στα εγκλήματα εμπρησμού, έκδ. 2017, σελ. 128